

Multicultural Competency Perception Levels of Turkish Language Teacher Candidates According to Different Variables

*Hasan BAĞCI*¹ & *Arzu DUYGU*²

Abstract

Due to reasons such as long-lasting wars, natural disasters, and economic concerns, there has been a wave of migration. Because of these migrations, different communities are forced to live together, forming a multicultural society. Multiculturalism encompasses concepts such as unity, solidarity, respect for differences, and tolerance, and it appears in the field of education. The presence of diverse students in the same classroom due to factors such as religion, language, race, and culture exposes teachers to multicultural education. Turkish language lessons, which are responsible for conveying our culture and language accurately, play an important role in this regard. This study aims to determine the multicultural competence perception levels of Turkish language teacher candidates based on variables such as gender, grade level, parents' educational background, number of books read per year, region of residence, and ability to speak a language other than Turkish. In the context of general survey models, the Relational Survey Model, which aims to determine the presence of co-variation among two or more variables, was used to examine the multicultural competence perceptions of Turkish language teacher candidates. Subsequently, the data obtained through the "Multiculturalism Perception Scale" developed by Ayaz (2016), which is a quantitative data collection tool, were analyzed. The analysis of the study was conducted using the SPSS 22 program. The normality distribution of the data was examined using the Kolmogorov-Smirnov and Shapiro-Wilk tests before deciding on the tests to be used in the analysis process. Due to obtaining a p-value less than 0.05 in these tests, it was observed that the data did not follow a normal distribution. Therefore, the decision was made to use parametric tests. In two-group comparisons, the Mann-Whitney U test was used, and in comparisons involving more than two groups, the Kruskal-Wallis Test Results were used.

Keywords

Multicultural education
Turkish
Turkish teacher candidates
Education

Article Info

Received 23.10.2023
Reviewed 13.12.2023
Published 30.12.2023
Doi Number 10.29228/ijlet.73150

Reference

Bağcı, H. & Duygu, A. (2023). Multicultural competency perception levels of Turkish language teacher candidates according to different variables. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 11(4), 90-104.

¹ Prof. Dr., Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, hbagci@mehmetakif.edu.tr, ORCID: 0000-0001-8624-8274.

² Yüksek Lisans Öğrencisi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, arzuduygu92@gmail.com, ORCID: 0009-0000-1622-8112.

International Journal of Languages' Education and Teaching

E-ISSN: 2148-2705

Cilt 11, Sayı 4, Aralık 2023

Orijinal Araştırma Makalesi

Türkçe Öğretmen Adaylarının Farklı Değişkenler Doğrultusunda Çokkültürlü Yeterlik Algı Düzeyleri

Özet

Yıllardır süre gelen savaş, doğal afetler, ekonomik kaygılar gibi sebeplerden dolayı yaşanan göçler sebebiyle farklı toplumlar bir arada yaşamak durumunda kalmıştır. Farklı toplumların birlikte yaşaması çokkültürlü bir toplumu oluşturmaktadır. Hoşgörü, farklılıklara saygı, birlik ve beraberlik gibi kavramları temelinde barındıran çokkültürlülük eğitimde de karşımıza çıkmaktadır. Sınıflarda din, dil, ırk ve kültür gibi farklılıklardan ötürü çeşitli öğrencilerin aynı ortamda bulunması öğretmenlerin çokkültürlü eğitimle karşılaşmasına ortam hazırlamaktadır. Kültürümüzü ve dilimizi en doğru şekilde aktaracak olan Türkçe dersleri bu konuda önemli bir yer tutmaktadır. Bu araştırmada Türkçe öğretmen adaylarının cinsiyet, sınıf düzeyi, anne-baba eğitim durumu, bir yılda okudukları kitap sayısı, nüfusa kayıtlı oldukları bölge, Türkçe dışında başka bir dil konuşabilme durumu gibi değişkenlerle çokkültürlü yeterlilik algı düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının çokkültürlü yeterlilik algılarını incelemek amacıyla Betimsel Tarama Modeli kullanılmıştır. Nicel veri toplama aracı olan Ayaz (2016) tarafından geliştirilen "Çokkültürlülük Algı Ölçeği" ile elde edilen verilerin analizi yapılmıştır. Araştırmanın analiz aşamasında SPSS 22 programı kullanılmıştır. Analiz sürecinde kullanılacak olan testlere karar verilmeden önce Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testi kullanılarak normallik dağılımı incelenmiştir. Bu testlerin sonucunda $p < 0.05$ değerine ulaşılması sebebiyle verilerin normal dağılmadığı görülerek parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Frekans, yüzde ve standart sapmalar alınarak iki gruplu karşılaştırmalarda Mann Whitney U-testi, ikiden fazla gruplu karşılaştırmalarda ise Kruskal-Wallis Testi sonuçları kullanılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Çokkültürlülük
Çokkültürlü eğitim
Türkçe
Türkçe öğretmen adayları
Eğitim

Article Info

Gönderim Tarihi	23.10.2023
Kabul Tarihi	13.12.2023
Yayın Tarihi	30.12.2023
Doi Numarası	10.29228/ijlet.73150

Kaynakça

Bağcı, H. & Duygu, A. (2023). Türkçe öğretmen adaylarının farklı değişkenler doğrultusunda çokkültürlü yeterlik algı düzeyleri. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 11(4), 90-104.

Giriş

Ülkelerin değişen etnik ve kültürel dokusuyla birlikte 21. yüzyılda çokkültürlü eğitim zorunlu hale gelmiştir. Son yıllarda özellikle savaş ve göç gibi durumlardan dolayı ülkemiz büyük boyutta göç almasıyla birlikte artan göç durumunun etkilerinin eğitime yansımalarını da görmekteyiz. Bu bağlamda çokkültürlülük kavramı ile karşı karşıya kalmaktayız. Aslında çokkültürlülük kavramı Çokkültürlülük, yeni bir terim olmasa da tarih boyunca var olan bir olgudur. Bu olgu, çeşitli kültürlerin aynı coğrafyada bir arada varlıklarını sürdürdüğünü gösterir. Tarihsel olarak, kültürler hiçbir zaman izole ve kapalı olmamış, sürekli etkileşim ve kültürel değişim içinde olmuştur. İnsanlık tarihi, grupların birbirleriyle temas kurduğu, etkileşimde bulunduğu, farklılıklarını birbirlerine aktardığı ve kendi kimliklerini şekillendirdiği bir sürecin tarihini yansıtır. Bu süreçte, toplumlar arasında dostluk, düşmanlık veya karma kültürel kimliklerin oluştuğu görülür. Tarihsel ve küresel bağlamda bakıldığında, çokkültürlülük insan toplumlarının doğal bir varoluş biçimidir (Çelik, 2008).

Toplumlar, çeşitli etnik kökenlere, dinsel inançlara, ırklara ve dillere sahip farklı kültürel gruplardan oluşurlar. Bu bağlamda, genellikle okul ve üniversitelerin eğitim programları, baskın kültürün deneyimlerine odaklanan kavramlar, paradigmlar ve olaylar etrafında şekillenmektedir. Fakat baskın, farklılıklara karşı, sadece kendi değerlerine önem veren diğer toplumların milli değerlerini önemsemeyen bir eğitim ortamında öğrenciler daha pasif kalarak kendilerini dışlanmış hissetmektedirler. Toplumun demokratik ve adil bir şekilde yapılanmasını sağlayan çokkültürlü eğitimin temelini oluşturan bazı kavramlar vardır. Bu kavramlar çoğulculuk ve çeşitlilik kavramlarıyla birlikte demokrasi ve eşitlik ilkelerine dayanmaktadır.

Banks'a (2004) göre çokkültürlü eğitimin temel amaçları oldukça çeşitlidir. Bu amaçlar arasında öğrencilere kültürel, etnik ve dilsel çeşitlilikleri anlama ve değerlendirme fırsatları sunma, tüm öğrencilere kendi toplumlarında, yaygın kültürde ve diğer etnik gruplar arasında geçerli bilgi, beceri ve yaklaşımlar kazandırma, bazı etnik ve ırk gruplarının benzersiz ırk, fiziksel ve kültürel özelliklerinden kaynaklanan ayrımcılığı azaltmaya yönelik çözümler üretme, öğrencilere küresel ve sınırları olmayan teknolojik dünyada okuma, yazma ve matematik becerilerini geliştirmelerine yardımcı olma, ayrıca öğrencilere daha demokratik ve adil bir toplumun inşasında yardımcı olacak bilgi, duyarlılık ve eyleme geçme becerilerini geliştirme gibi hedefler bulunmaktadır. Bu amaçlar, çokkültürlü eğitimin zengin ve çeşitli bir öğrenme deneyimi sunma amacını yansıtmaktadır. (Banks, 2004; akt. Çiftçi ve Aydın, 2014).

Öğretmenleri çeşitlilik içeren bir topluma etkili bir şekilde hazırlamak, yüzeysel yaklaşımların ötesine geçmek ve daha kapsamlı ve tutarlı birçok kültürlü müfredat için çabalamak önemlidir. Bu doğrultuda öğretmen eğitimcilerinin kendi çokkültürlü eğitim anlayışlarını derinleştirmeleri ve bakış açıları ile uygulamalarını uyumlu hale getirmeleri için sürekli mesleki gelişim gerektirir. Öğretmen yetiştirme programlarında çokkültürlü eğitime daha kapsamlı ve entegre bir yaklaşım sağlayarak, geleceğin öğretmenleri kendilerini geliştirebilirler (Assaf, Garza ve Battle, 2010).

Tarih boyunca birçok farklı medeniyete kapılarını açarak onların mirasını koruyan ve geleceğe taşımayı amaçlayan bir ülke olarak, kültürel mirasları koruyarak ve gözeterek yetişen bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir. İnsanın kendi çağının tanığı olarak, kendi kültürünün yanı sıra farklı kültürleri tanıyarak etkileşimde bulunması, bireyin ufkunu açarak gelişimine katkıda bulunacaktır. Bu durum, hem kendi kültürümüzün hem de dünya genelindeki diğer kültürel değerlerin korunması açısından büyük bir önem taşımaktadır (MEB, 2017). Bu bağlamda Türkçe Dersi Öğretim Programında kendi kültürümüzü nitelikli bir şekilde öğrenmenin yanında farklı kültürleri de

tanımının önemli olduğu görülmektedir. Kendi kültürümüzle birlikte farklı kültürleri nitelikli bir şekilde tanımının yolu da çokkültürlü eğitimden geçmektedir. Çokkültürlü eğitim ortamını doğru bir şekilde yönetecek, kültürel mirasları koruyarak yarınlar taşıyabilecek bireyleri yetiştirmenin de Türkçe öğretmenlerinin görevi olduğu söylenebilmektedir.

Gorski'ye (2010) göre çokkültürlü eğitim, ilerici bir yaklaşım olarak kabul edilir, çünkü eğitimde ayrımcı politikaları ve uygulamaları eleştirmeyi ve eğitim sisteminin dönüşümünü amaçlar. Bu yaklaşımın temelinde, okulların eşitsizlikleri ve adaletsizlikleri ortadan kaldırmak ve toplumu dönüştürmek için kritik kurumlar olduğu düşünülür. Ayrıca, çokkültürlü eğitim, tüm öğrencilerin yerel, ulusal ve küresel düzeylerde sosyal farkındalığa sahip ve aktif bireyler olarak yetişmelerini sağlamak amacıyla eğitim deneyimleri sunar. Çokkültürlü eğitim, üç önemli dönüşüm içermektedir:

1. Eğitimcilerin Dönüşümü: Eğitimcilerin bu bağlamda iki temel sorumluluğu bulunmaktadır. Eğitimciler, etkili bir eğitimci olabilmek için, öncelikle kendi önyargılarını, varsayımlarını ve tarafsızlıklarını tanımalı ve bu unsurların çevrelerindeki olayları nasıl algıladıklarını incelemelidirler. Bu analiz, sahip oldukları algıların ve kimliklerinin öğrencilerin öğrenme deneyimlerini nasıl etkilediğini anlamalarına yardımcı olacaktır. Eğitimciler, sürekli olarak eleştirel bir bakış açısıyla kendilerini gözden geçirmeli ve bu değerli içgörülerle kendilerini dönüştürmelidirler.

2. Eğitim Kurumlarının Dönüşümü: Çokkültürlü eğitim, eğitim kurumlarının ve süreçlerinin kökten bir dönüşüme uğramasını gerektirir. Çokkültürlü okul dönüşümü, öğrenci odaklı öğretim, çeşitliliği yansıtan eğitim programları, çokkültürlü sınıf ortamı ve kültürel çeşitliliği gözetken öğretim materyalleri, destekleyici bir okul ve sınıf atmosferi ile daha adil ve sürekli değerlendirme ve ölçümü içermelidir.

3. Toplumun Dönüşümü: Çokkültürlü eğitimin ana hedeflerinden biri, toplumun dönüşümüne katkıda bulunmak ve sosyal adalet ile eşitliğin devam etmesine katkı sağlamaktır. Bu bağlamda, çokkültürlü eğitim, kendisini ve eğitim kurumlarını dönüştürerek toplumsal değişime öncülük etmeyi amaçlar. Sonuç olarak, okullardaki eşitlik ve sosyal adalet, toplumdaki genel sosyal adalet ve eşitlik anlamına gelir. Ancak bu şekilde çokkültürlü eğitim amacına tam olarak ulaşabilir.

Bu kapsamda eğitimcilerin, okulların ve toplumun çokkültürlü yeterliliklerine sahip olması için eğitimi temel alarak öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitimi öncelik olarak yetiştirilmesi gerektiği söylenebilir (Gorski, 2010; akt. Acar Çiftçi, 2014).

Öğretmenler, çokkültürlü eğitimin başarılı olması ve istenen sonuçların elde edilmesi için en önemli unsurdur. Özellikle çokkültürlü eğitim anlayışının yeni tartışıldığı toplumlarda, öğretmenler kritik bir rol üstlenirler. Öğretmenlerin, aldıkları eğitim sonucunda bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda mesleğe uygun davranış değişikliği sergileyebilmeleri beklenirken aynı zamanda öğrencilerin kültürel çeşitliliklerini saygıyla karşılayarak, demokratik bir öğrenme atmosferi oluşturmak son derece kritik bir husustur. Öğretmen adaylarının eğitim sürecinde, öğrencilerin kültürel farklılıklarına duyarlı olmayı ve bu farklılıklara saygı göstermeyi öğrenmeleri hedeflenir. Bu şekilde, öğretmenler toplumdaki çeşitliliği kucaklayan ve öğrenciler arasında hoşgörü ve işbirliği ortamı oluşturan bir rol üstlenirler (Ünlü ve Örtün, 2013).

Bir toplumdaki öğrencilerin eğitim ve öğretimlerinin sorumluluğu öğretmenlere aittir. Öğretmenlerin öğrencilerinin hayatlarını etkiledikleri gerçeği göz önüne alındığında, kültür ve kültürel çeşitlilik kavramları öğretmenler için hayati öneme sahip olan terimlerdir. Çünkü kültür,

öğrencilerin ve öğretmenlerin kişisel kimlikleri, inançları ve davranışları üzerinde derin etkilere sahiptir.

Çokkültürlüğe ilişkin çalışmaların ülkemizde de son dönemlerde arttığı görülmektedir. Bu çalışmaların çoğunluğu eğitimciler açısından çokkültürlülük ile ilgili olduğu incelenen çalışmalardan oluştuğu görülmektedir. Türkiye, farklı etnik gruplara, kültürlere, dillerde konuşan gruplara ve dinlere ev sahipliği yapan bir ülkedir. Öğrenci popülasyonu da bu çeşitliliği göstermektedir. Bu nedenle, öğretmen adaylarının çokkültürlülük yeterlilik algıları, öğrenci gruplarıyla daha etkili bir şekilde iletişim kurabilmeleri ve onların eğitim ihtiyaçlarına daha iyi cevap verebilmelerinin açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Çokkültürlülük yeterlilik algıları, öğretmen adaylarının sınıflarında adaleti ve fırsat eşitliğini nasıl sağladıklarını anlamalarına yardımcı olabildiği gibi farklı kültürlere sahip öğrencilere eşit fırsatlar sunarak, öğrencilerin potansiyellerini tam olarak geliştirmelerine katkıda bulunabilir. Çokkültürlülük yeterlilik algıları, öğretmenlerin öğrencileriyle daha iyi etkileşimde bulunmalarına ve öğretim süreçlerini çeşitli öğrenci profillerine daha iyi uyarlamalarına yardımcı olabilir. Bu da genel olarak eğitim kalitesini artırılmasına yardımcı olabilir. Aynı zamanda öğretmen adaylarının çokkültürlülük yeterlilik algıları, öğrencilerle ve aileleriyle daha etkili iletişim kurmalarına yardımcı olabildiği gibi kültürel duyarlılık sağlayarak, öğrenci-öğretmen ilişkilerini güçlendirebilir ve ailelerle daha sağlıklı bir işbirliği sağlayabilir. Türkçe dersinin kültürümüzü ve dilimizi yansıtan bir ders olduğu düşünülürse Türkçe öğretmen adaylarına da büyük bir sorumluluk düştüğü söylenebilir. Bu bağlamda Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülük yeterliliklerinin incelenmesi önemli olmakla birlikte bu alanda daha fazla çalışma yapılması gerekmektedir.

Farklı dil, din, ırk, yönelim, kültür, düşünce gibi çokkültürlü yapı içinde olan toplumumuzda Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe bakış açılarını, yeterliliklerini incelemek ve elde edilen veriler doğrultusunda Türkçe öğretmen adaylarının geliştirilmesi doğrultusunda neler yapılabileceğini bulmak için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe yönelik algıları, "cinsiyet" faktörüne bağlı olarak farklılık göstermekte midir?
2. Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları, "sınıf düzeyi" faktörüne göre değişiyor mu?
3. Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe yönelik algıları, "anne eğitim durumu" faktörüne bağlı olarak değişiklik gösteriyor mu?
4. Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları, "baba eğitim durumu" faktörüne göre farklılık gösteriyor mu?
5. Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları, "nüfusa kayıtlı bölge" faktörüne göre anlamlı bir değişiklik gösteriyor mu?
6. Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe yönelik algıları, "Türkçe dışında konuşulan dil" faktörüne bağlı olarak farklılaşıyor mu?
7. Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algıları, "okunan kitap sayısı" faktörüne bağlı olarak değişiklik gösteriyor mu?
8. Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe yönelik algı düzeyleri nasıl?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada Türkçe öğretmeni adaylarının çokkültürlü yeterlilik algılarını incelemek amacıyla Betimsel Tarama Modeli kullanılmıştır. Karakaya (2012), Betimsel Tarama Modelini geniş gruplar üzerinde yürütülen, gruptaki bireylerin bir olgu ve olayla ilgili görüşlerinin, tutumlarının alındığı, olgu ve olayların betimlenmeye çalışıldığı araştırmalar olarak tanımlanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler, SPSS 22 programı kullanılarak bilgisayar ortamında analiz edilmiştir. Veriler, frekans, yüzde ve standart sapma hesaplamalarıyla değerlendirilmiş, iki grup arasında karşılaştırmalar için Mann Whitney U-Testi, üç veya daha fazla gruplu karşılaştırmalar için ise Kruskal-Wallis Testi sonuçları kullanılmıştır. Öğrencilerin çokkültürlülüğe yönelik algıları, çeşitli değişkenler göz önünde bulundurularak analiz edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırma Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Programında eğitim gören üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilmiştir. Gönüllülük esasına dayalı çalışmaya Türkçe eğitimi ana bilim dalından 76 öğretmen adayı katılmıştır. Araştırma 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar döneminde gerçekleştirilmiştir. Deprem nedeniyle uzaktan eğitim sistemine geçildiği için Google forms üzerinden gönüllülük esasına göre uygulama yapıldığından veriler uygulamaya geri dönüt verenler ile sınırlandırılmış ve değerlendirilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, nicel veri toplama aracı olarak Ayaz (2016) tarafından tasarlanan Çokkültürlülük Algı Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek, beşli Likert tipinde olup, 25 ifade içermektedir. Katılımcılar, ifadeler için "Hiç katılmıyorum", "Katılmıyorum", "Kararsızım", "Katılıyorum" ve "Kesinlikle katılıyorum" gibi derecelendirmeler yapmışlardır. Ölçek, tek faktörlü bir yapıya sahiptir ve maddelerin faktör yükleri 0,389 ile 0,809 arasında değişmektedir. Ayrıca, ölçeğin güvenilirliği Spearman-Brown korelasyon değeri ile 0,882 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin geliştirme aşamasında elde edilen Cronbach Alpha değeri ise 0,942 olarak belirlenmiştir. Aynı zamanda ölçeğe kişisel bilgiler formu da eklenmiştir.

Verilerin Analizleri

Araştırma 2022-2023 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde yapılmıştır. Araştırmada, nicel veri toplama aracı olarak Ayaz (2016) tarafından tasarlanan Çokkültürlülük Algı Ölçeği kullanılmıştır. Deprem nedeniyle uzaktan eğitim sistemine geçildiği için ölçek Google forms üzerinden uygulanmıştır. Verilerin analizinde SPSS 22.0 istatistik programı kullanılmıştır. Analiz sürecinde kullanılacak olan testlere karar verilmeden önce Kolmogorov-Simirnov ve Shapiro-Wilk testi kullanılarak normallik dağılımı incelenmiştir. Kolmogorov-Simirnov testi sonucunda ,001 değerine Shapiro-Wilk testi sonucunda ,000 değerine yani $p < 0,05$ sonucuna ulaşılmıştır. Bu testlerin sonucunda verilerin normal dağılmadığı görülerek parametrik testlerin kullanılmasına karar verilmiştir. Verilerin analiz sürecinin ilk aşamasında araştırmada kullanılan değişkenlere ve ölçme araçlarına ait betimleyici istatistikler gösterilerek ölçme araçlarından elde edilen veriler demografik değişkenler doğrultusunda analiz edilmiştir. Cinsiyet, sınıf düzeyi, Türkçe dışında başka bir dil konuşup konuşmadıklarına dair değişkenlerde Mann Whitney U-testi kullanılırken anne ve baba eğitim durumu, nüfusa kayıtlı oldukları bölge, okunan kitap sayısı değişkenlerinde Kruskal-Wallis testi kullanılmıştır.

Bulgular
Çokkültürlülük Algı Ölçeği Frekans Dağılımı

Tablo 1. Çokkültürlülük Algı Ölçeği Frekans Dağılımı

No	Çokkültürlülük Algı Ölçeği		Hiç atılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
M1	Çevremdeki insanların farklı dille anlaşmaları beni rahatsız etmez.	N	0	10	11	26	24
		%	0	13,2	14,5	34,2	31,6
M2	İnsanların dini inançları ne olursa olsun onlara saygı duyarım.	N	0	1	3	19	53
		%	0	1,3	3,9	25,0	69,7
M3	Öğretmenlerin, her öğrencinin kendi kültürel değerlerini yaşamaları için fırsat vermeleri gerekir.	N	0	1	5	27	43
		%	0	1,3	6,6	35,5	56,6
M4	İnsanlara sosyal statülerine göre davranılmasının yanlış olduğunu düşünüyorum.	N	2	0	0	17	57
		%	2,6	0	0	22,4	75,0
M5	Farklı kültürlerin bir arada sorunsuz bir şekilde yaşamasını toplumsal bir gereklilik olarak görürüm.	N	0	2	7	29	38
		%	0	2,6	9,2	38,2	50,0
M6	Farklı bölgelerde yaşayan insanların birbirinden farklı davranışlara ve düşüncelere sahip olabileceklerini anlayışla karşılarım.	N	0	1	1	32	42
		%	0	1,3	1,3	42,1	55,3
M7	Çokkültürlü eğitimin farklı etnik kökenli öğrenciler için faydalı olacağına inanıyorum.	N	1	4	6	30	35
		%	1,3	5,3	7,9	39,5	46,1
M8	Çokkültürlü eğitim ile toplumda farklılıklara bağlı olarak yaşanan sorunların çözüleceğine inanıyorum.	N	1	4	14	24	33
		%	1,3	5,3	18,4	31,6	43,4
M9	Okullarda çokkültürlü eğitim programlarının uygulanmasının eğitimde fırsat eşitliği sağlayacağına inanıyorum.	N	3	5	12	28	28
		%	3,9	6,6	15,8	36,8	36,8
M10	Kendimi bir çokkültürlü eğitimci olarak görüyorum.	N	1	5	28	27	15
		%	1,3	6,6	36,8	35,5	19,7
M11	Kültürü, benden farklı olan bireylerle empati yaparım.	N	2	2	3	35	34
		%	2,6	2,6	3,9	46,1	44,7
M12	Sadece tek bir kültürün hâkim olduğu sınıflardan ziyade, birden fazla kültürün eşit haklara sahip olduğu sınıfları tercih ederim.	N	1	3	8	31	33
		%	1,3	3,9	10,5	40,8	43,4

M13	Kültürel farklılıkların öğrencilerin akademik başarıları için bir avantaj olabileceğini düşünüyorum.	N	1	5	14	28	28
		%	1,3	6,6	18,4	36,8	36,8
M14	Öğretmen yetiştiren programlarda çok kültürlü eğitimle ilgili derslerin olmasını isterim.	N	2	2	4	31	37
		%	2,6	2,6	5,3	40,8	48,7
M15	Kültürel farklılıklarla bezenmiş bir eğitimin, toplumsal ayrışma oluşturacağını düşünmüyorum.	N	1	4	18	32	21
		%	1,3	5,3	23,7	42,1	27,6
M16	Öğretmenlerin, farklı kültürlerden olan öğrencileri kendi kültürel kimlikleriyle kabul etmeleri gerektiğini düşünüyorum.	N	1	2	6	37	30
		%	1,3	2,6	7,9	48,7	39,5
M17	Eğitim sistemi, ülkede var olan tüm etnik kimliklerin zenginliğini kapsayacak şekilde olmalıdır.	N	3	3	6	26	38
		%	3,9	3,9	7,9	34,2	50,0
M18	Ülkemizde etnik kökene dayalı ayrımcılığın önemli bir sorun olduğunu düşünüyorum.	N	2	2	11	31	30
		%	2,6	2,6	14,5	40,8	39,5
M19	İnsanların yaşlarına bağlı olarak gerçekleştirdikleri davranışlara saygı duyarım.	N	2	2	15	35	22
		%	2,6	2,6	19,7	46,1	28,9
M20	Farklı ideolojik fikirlere sahip olan insanlara saygı duyarım.	N	3	0	6	36	31
		%	3,9	0	7,9	47,4	40,8
M21	İnsanların etnik kökenlerini endişe duymadan açıklamaları gerektiğini düşünüyorum.	N	1	0	0	26	49
		%	1,3	0	0	34,2	64,5
M22	Öğretim ortamı, farklı kültürlerdeki öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek durumda olmalıdır.	N	1	1	2	30	42
		%	1,3	1,3	2,6	39,5	55,3
M23	Çokkültürlü eğitimin, günümüzde göz ardı edilemeyecek kadar önemli olduğunu düşünüyorum.	N	1	2	10	29	34
		%	1,3	2,6	13,2	38,2	44,7
M24	İnsanların, dini inançlarını endişe duymadan açıklamaları gerektiğini düşünüyorum.	N	2	0	3	20	51
		%	2,6	0	3,9	26,3	67,1
M25	Öğrencilerin, öğretim ortamında kendilerini kültürlerinden dolayı bir alt sınıf olarak görmemeleri gerektiğini düşünüyorum.	N	1	0	2	23	50
		%	1,3	0	2,6	30,3	65,8

Alt Problemlere İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemini oluşturan "Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe yönelik algıları, "cinsiyet" faktörüne bağlı olarak farklılık göstermekte midir? Sorusuna yönelik bulgular Tablo 2'de verildiği gibidir:

Tablo 2. Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algılarının cinsiyet değişkenine göre Mann Whitney U-Testi Sonucu

	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	u	p
Kadın	52	37,64	1957,50	579,500	,619
Erkek	24	40,35	968,50		
Toplam	76				

Tablo 2 incelendiğinde kadın ve erkek katılımcıların çokkültürlülük algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir, $U= 579,500$, $z= -,498$, $p>,05$, $r= -,057$. Kadın ve erkek öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algı düzeyleri benzerdir. Sıra ortalamalarına bakıldığında ise erkek öğrencilerin çokkültürlülüğe ilişkin ortalamasının kadın öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın ikinci alt problemini oluşturan "Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre değişmekte midir?" Sorusuna yönelik bulgular Tablo 3'de verildiği gibidir.

Tablo 3. Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algılarının sınıf düzeyi değişkenine göre Mann Whitney U-Testi sonucu

	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	u	p
3.sınıf	39	40,21	1568,00	655,000	,489
4.sınıf	37	36,70	1358,00		
Toplam	76				

Tablo 3'deki veriler incelendiğinde 3. ve 4.sınıf Türkçe öğretmeni adaylarının çokkültürlülük algıları arasında anlamlı bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir, $U=655,000$, $z= -,692$, $p>,05$, $r= -,079$. Sıra ortalaması incelendiğinde ise 3.sınıf Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algı düzeylerinin 4.sınıf öğrencilere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Araştırmanın üçüncü alt problemini oluşturan "Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre değişmekte midir? Sorusuna yönelik bulgular Tablo 4'da verildiği gibidir.

Tablo 4. Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Anne eğitim durumu	N	Sıra ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamlı fark
İlkokul mezunu değil	9	39,22	4	4,044	,400	$p>,005$
İlkokul mezunu	36	40,51				
Ortaokul mezunu	5	47,40				
Lise mezunu	14	39,00				
Üniversite veya lisansüstü mezunu	12	27,63				
Toplam	76					

Tablo 4'deki bulgular incelendiğinde Türkçe öğretmen adaylarının anne eğitim durumuna göre çokkültürlü yeterlilik algılarının farklılaşmadığı görülmektedir, χ^2 (sd= 4, n=76)= 4,04, $p>0,05$. Grup sıra ortalamaları incelendiğinde anne eğitim durumu ortaokul olan Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algı puanlarının en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının anne eğitim durumuna göre çokkültürlülüğe ilişkin yeterlilik algıları benzerdir.

Araştırmanın dördüncü alt problemini oluşturan "Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre değişmekte midir? Sorusuna yönelik bulgular Tablo 5'de verildiği gibidir.

Tablo 5. Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

Baba eğitim durumu	N	Sıra ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamli fark
İlkokul mezunu değil	2	26,75	4	9,479	,050	$p \leq 0,05$ Anlamli fark vardır
İlkokul mezunu	33	45,59				
Ortaokul mezunu	11	37,14				
Lise mezunu	16	25,63				
Üniversite veya Lisansüstü mezunu	14	39,25				
Toplam	76					

Tablo 7 incelendiğinde baba eğitim durumu değişkenine göre Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algılarının farklılaştığı görülmektedir, χ^2 (sd=4, n=76) =9,47, $p \leq 0,05$. Çokkültürlü yeterlilik algılarına ilişkin olarak grup sıralama ortalaması incelendiğinde baba eğitim durumu ilkokul mezunu olan Türkçe öğretmen adaylarının en yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemini oluşturan "Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Nüfusa Kayıtlı Oldukları Değişkenine Göre değişmekte midir?" Sorusuna yönelik bulgular Tablo 8'de verildiği gibidir.

Tablo 8. Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Nüfusa Kayıtlı Oldukları Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

	N	Sıra ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamli fark
Akdeniz Bölgesi	32	40,53	5	5,995	,307	$P > 0,05$ Anlamli fark yoktur
Ege Bölgesi	17	32,29				
Marmara Bölgesi	8	39,00				
Doğu Anadolu Bölgesi	3	31,00				
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	11	49,23				
İç Anadolu Bölgesi	5	26,70				
Total	76					

Tablodaki bulgular incelendiğinde Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algı düzeylerinin farklılaşmadığı görülmektedir, χ^2 (sd=4, n=316)= 1,82, $p>0,05$. Çokkültürlü yeterlilik algı düzeylerine ilişkin olarak en yüksek ortalamanın Güney Doğu Anadolu Bölgesinde yaşayan Türkçe

öğretmen adaylarına ait olduğu görülmektedir. Daha sonra grup sıra ortalaması incelendiğinde ise sıra ile Akdeniz Bölgesi, Marmara Bölgesi, Ege Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesinde nüfusa kayıtlı olan katılımcıların olduğu görülmektedir. Elde edilen sonuca göre Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algılarının benzer olduğunu göstermektedir.

Araştırmanın altıncı alt problemini oluşturan "Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Türkçe Dışında Başka Bir Dil Konuşabilme Değişkenine Göre farklılaşmakta mıdır?" Sorusuna yönelik bulgular Tablo 9'da verildiği gibidir.

Tablo 9. Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Türkçe Dışında Başka Bir Dil Konuşabilme Değişkenine Göre Mann Whitney U- Testi Sonucu

	n	Sıra ortalaması	Sıra toplamı	u	p
Evet	25	43,50	1087,50	512,500	,167
Hayır	51	36,05	1838,50		
Toplam	76				

Tablo 9 incelendiğinde Türkçe öğretmen adaylarının Türkçe dışında başka bir dil konuşabilme değişkeni ile çokkültürlü yeterlilik algıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür, $U=512,500$, $z=-1,383$, $p>,05$, $r=-,158$. Türkçe öğretmen adaylarının başka bir dil konuşabilme durumuna ilişkin çokkültürlü yeterlilik algı düzeyleri benzerdir. Grup sıra ortalamasına bakıldığında ise Türkçe dışında başka bir dil konuşabilen Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algı düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmektedir.

Araştırmanın yedinci alt problemini oluşturan "Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Yılda Okudukları Kitap Sayısı Değişkenine Göre farklılaşmakta mıdır? Sorusuna yönelik bulgular Tablo 10'da verildiği gibidir.

Tablo 10. Türkçe Öğretmen Adaylarının Çokkültürlü Yeterlilik Algılarının Yılda Okudukları Kitap Sayısı Değişkenine Göre Kruskal Wallis Testi Sonucu

	N	Sıra ortalaması	sd	χ^2	P	Anlamlı fark
Yılda 25 ve üzeri	9	33,39	4	1,828	,767	$p>,05$
Yılda 10-25 arası	42	39,42				
Yılda 5-10 arası	12	36,29				
Yılda 1-5 arası	12	39,38				
Hiç	1	62,00				
Total	76					

Tablo 10'daki bulgular incelendiğinde bir yılda okudukları kitap sayısı değişkenine göre Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algı düzeylerinin farklılaşmadığı görülmektedir, χ^2 ($sd=5$, $n=76$)= 5,99, $p>,05$. Türkçe öğretmen adaylarının bir yılda okuduğu kitap sayısı kaç olursa olsun çokkültürlülüğe ilişkin algılarının benzer olduğu söylenebilir.

Sonuç

Türkçe öğretmenliği programında öğrenim gören öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algı düzeylerini belirlemek ve bu algıları farklı değişkenler doğrultusunda incelemek amacıyla yapılan bu çalışmada Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algı düzeylerinin yüksek seviyede olduğu görülmektedir.

Elde edilen bu veriler incelendiğinde Türkçe öğretmen adaylarının ölçekteki soru maddelerine kesinlikle katılıyorum ve katılıyorum yönündeki cevaplarıyla büyük bir çoğunlukta cevap verdikleri ve bu doğrultuda farklılıklara saygı, hoşgörü, birlik ve beraberliği temelinde barındıran çokkültürlülük algılarının yüksek olduğunu söylemek mümkündür. Çeşitli değişkenler ile çokkültürlü yeterlilik düzeylerinin karşılaştırılması sonucunda da elde edilen veriler doğrultusunda benzer sonuca ulaşılmaktadır.

Türkçe öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre çokkültürlü yeterlilik algılarında büyük bir farkın olmadığını ve erkek öğretmen adaylarının kadın öğretmen adaylarına göre çokkültürlü yeterlilik algısının daha fazla olduğu görülmektedir Aynı zamanda sınıf düzeyi değişkenine göre de anlamlı bir farkın olmadığı görülmekle birlikte üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan Türkçe öğretmen adaylarının dördüncü sınıfta öğrenim görenlere göre grup sıralama ortalamasının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Kitapların, düşünce yapısını, bilgi birikimi ve farkındalık sağladığı düşüncesiyle bir yılda okudukları kitap sayısı değişkeni incelendiğinde ise anlamlı bir farklılığın olmadığı ve bir yılda ne kadar kitap okurlarsa okusunlar çokkültürlü yeterlilik algılarının benzer nitelikte olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Türkçe dışında başka bir dil konuşabilme değişkeninde de anlamlı bir farklılık görülmemektedir. "Türkçe dışında başka bir dil konuşabiliyor musunuz?" sorusuna evet ve hayır diyen öğrencilerin çokkültürlü yeterlilik algı düzeylerinin de benzer nitelikte olduğu görülmektedir.

Anne eğitim durumu değişkenine göre de çokkültürlü yeterlilik algılarında anlamlı bir fark bulunmazken baba eğitim durumunda anlamlı bir farklılık vardır. Annelerin farklılıklara yönelik bakış açılarını çocuklarına aktardığını söylemek mümkündür. Bu sonuç yapılan diğer çalışmalarla karşılaştırıldığında Demir ve Başarır'ın (2013) yaptıkları çalışma ile benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Öğretmen Adaylarının Çok Kültürlü Öz-yeterlik Algılarının incelendiği çalışmada anne eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmazken baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmüştür.

Türkçe öğretmen adaylarının nüfusa kayıtlı oldukları bölge değişkenine göre de anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir. Elde edilen sonuç Susar, Akkaya ve İşçi'nin (2018) yaptıkları çalışma ile benzer sonuç göstermektedir. Öğretmen adaylarının çokkültürlülük algılarını inceleyen bu çalışmada da nüfusa kayıtlı oldukları bölge değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Farklı bölgelerde doğup büyüyen öğrencilerin ise çokkültürlü yeterlilik algılarının benzer nitelikte olduğu görülmektedir.

Araştırmada elde edilen sonuçlardan biri de sınıf düzeyi değişkenine ilişkindir. Sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Bu sonuç Akkaya, Susar ve İşçi'nin (2018) hazırladıkları çalışma ile benzerlik göstermektedir. Sınıf düzeyi değişkenine göre araştırmaya katılan birinci ve üçüncü sınıfta öğrenim gören öğrencilerin çokkültürlülüğe ilişkin algıları anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülük algılarının cinsiyet değişkenine göre de anlamlı bir farklılığı görülmemiştir. Elde edilen sonuçlar diğer araştırmalarla karşılaştırıldığında benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Çayır ve Uzun (2016) yaptıkları çalışmada da cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Polat'ın (2009) yaptığı çalışmada da yine aynı şekilde cinsiyete göre anlamlı bir farklılığa ulaşamamıştır. Bu sonuçlar çalışmanın sonucu ile uyusmaktadır.

Literatür taramasında incelenen çalışmaların büyük bir çoğunluğunda çokkültürlülük algısının değişkenlerle karşılaştırıldığında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Sonuç olarak Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algı düzeylerinin yüksek düzeyde olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının dini, kültürel, etnik köken, farklı dil gibi çeşitliliklere saygıyla yaklaşan birlik ve beraberliği benimseyen, farklılıklara saygı gösteren ve bu doğrultuda çokkültürlü eğitimci niteliklerini taşıyan öğretmen adayları olduklarını söyleyebiliriz. "Kendiniz çokkültürlü bir eğitimci olarak görüyor musunuz?" sorusuna büyük bir çoğunluğun kararsızım cevabını vermesinin sebebini ise derslerde yeteri kadar çokkültürlü eğitimci niteliklerinden bahsedilmemesi gibi olası durumların neden olduğu düşünülmektedir.

Öneriler

Bu çalışmada sınırlı sayıdaki Türkçe öğretmen adayının çokkültürlülük yeterlik algıları incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda belirlenen demografik değişkenlere bağlı olarak Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlülük yeterlik algılarında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir. Çalışmada tercih edilen aile ortamı, cinsiyet, yaşanan bölge gibi değişkenlerin öğretmen adaylarının düşünce yapılarında farklılık oluşturmadığı belirlendiğinden Türkçe öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algıları farklı demografik değişkenler ile farklı örneklem gruplarıyla incelenebilir.

Yapılan çalışmaya katılan Türkçe öğretmen adaylarının yüksek seviyede çokkültürlülük algısına sahip olduğu sonucuna ulaşılmış olsa da başta Türkçe öğretmenliği bölümü lisans programı olmak üzere eğitim fakültelerinin bütün bölümlerinin lisans programlarında içeriğini çokkültürlülüğün oluşturduğu derslerin sayısının az olduğu gerçeğinden hareketle içerik açısından çokkültürlülüğe dayalı zorunlu veya seçmeli derslerin lisans programlarına dahil edilmesi öğretmen adaylarının doğru bilgiler edinerek çokkültürlülük algısını benimsemelerine olumlu yönde katkı sağlayabilir.

Sınırlı sayıdaki Türkçe öğretmen adayı ile yapılan bu çalışmanın benzerlerinin çeşitli üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan Türkçe öğretmen adayları üzerine yapılarak öğretmen adaylarının çokkültürlü yeterlilik algıları karşılaştırılarak incelenebilir.

Nitelikli öğretmenler yetiştirmek açısından çok kültürlülük üzerine buna benzer çalışmaların görüşme yöntemi başta olmak üzere çalışmanın desenine uygun farklı yöntemler kullanılarak öğretmen adayları ile öğretmenler üzerine de yapılabilir.

Kaynakça

- Acar Çiftçi, Y. (2015). *Çokkültürlü eğitim bağlamında öğretmenlerin kültürel yeterliklerine ilişkin algıları*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Acar Çiftçi, Y. ve Aydın, H. (2014). Türkiye’de çokkültürlü eğitimin gerekliliği üzerine bir çalışma. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (33), 197-218.
- Akkaya, N., Susar Kırmızı, F. ve İşçi, C. (2018). Öğretmen adaylarının çokkültürlülüğe ilişkin algılarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*(29), 308-335.
- Assaf, L. C., Garza, R., ve Battle, J. (2010). Multicultural teacher education: Examining the perceptions, practices, and coherence in one teacher preparation program. *Teacher Education Quarterly*, 37(2), 115-135.
- Aşçı, E. (2020). *Türkçe öğretmeni adaylarının çokkültürlülük algılarının incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale
- Ateş, E. ve Aytekin, H. (2020). Küreselleşen dünyada çokkültürlülük ve yabancı dil eğitimi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 15(26), 4563-4579.
- Ayaz, M. F. (2016). çokkültürlülük algı ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(57).
- Banks, J. A. (1993). Chapter 1: Multicultural education: Historical development, dimensions, and practice. *Review of research in education*, 19(1), 3-49.
- Cırık, İ. (2008). Çokkültürlü eğitim ve yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 27-40.
- Çayır, K. (2016). Türkiye’de ulusal kimliği yeniden tanımlama yolunda özcülük, çokkültürlülük ve kültürlerarası eğitim. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 14(55), 77-101.
- Çelik, H. (2008). Çokkültürlülük ve Türkiye’deki görünümü. *Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(15), 319-332.
- Demir, S. ve Başarır, F. (2013). Çok kültürlü eğitim çerçevesinde öğretmen adaylarının öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *International Journal of Social Science*, 6(1), 609-641.
- Gay, G. (2002). Culturally responsive teaching in special education for ethnically diverse students: Setting the stage. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 15(6), 613-629.
- Karakaş, H. ve Erbaş, Y. H. (2018). Öğretmen adaylarının çokkültürlü deneyimleri ve (Türkiye’deki) kültürel ve sosyal gruplara yönelik düşünceleri. *Uluslararası Sosyal ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 5(9), 59-81.
- Karakaya, İ. (2012). Bilimsel araştırma yöntemleri. A. Tanrıoğen (Edt.) *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayınevi.
- MEB (2017). Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar).
- Polat, İ. ve Kılıç, E. (2013). Türkiye’de çokkültürlü eğitim ve çokkültürlü eğitimde öğretmen yeterlilikleri. *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 352-372.
- Polat, S. (2009). Öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri. *International Online Journal of Educational Sciences*, 1 (1): s.154- 164.

Ünlü, İ., ve Örten, H. (2013). Öğretmen adaylarının çokkültürlülük ve çokkültürlü eğitime yönelik algılarının incelenmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*(21), s.287-302.